

Suvremeni demografski izazov Krapinsko-zagorske županije.

Šešerko, Nikola

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:978834>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Nikola Šešerko

**SUVREMENI DEMOGRAFSKI IZAZOV
KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

Nikola Šešerko

**SUVREMENI DEMOGRAFSKI IZAZOV
KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.dr.sc Stjepan Šterc

Zagreb, 2020.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Opći podaci i smještaj Krapinsko-zagorske županije.....	2
3. Demografska gibanja u Krapinsko-zagorskoj županiji.....	3
3.1 Razmještaj stanovništva.....	3,4,5
3.2 Kretanje stanovništva.....	5,6,7
4. Strategija razvoja na nivou lokalnih jedinica.....	8
4.1 Grad Donja Stubica.....	8,9
4.2 Grad Klanjec.....	9,10
4.3 Grad Krapina.....	10
4.4 Grad Oroslavje.....	10,11
4.5 Grad Pregrada.....	11,12
4.6 Grad Zabok.....	12
4.7 Grad Zlatar.....	13
4.8 Općina Bedekovčina.....	13,14
4.9 Općina Budinščina.....	14
4.10 Općina Desinić.....	14,15
4.11 Općina Đurmanec.....	15
4.12 Općina Gornja Stubica.....	15,16
4.13 Općina Hum na Sutli.....	16
4.14 Općina Hrašćina.....	17
4.15 Općina Jesenje.....	17
4.16 Općina Konjšćina.....	18
4.17 Općina Kraljevec na Sutli.....	18
4.18 Općina Krapinske toplice.....	19
4.19 Općina Kumrovec.....	19

4.20 Općina Lobor.....	20
4.21 Općina Mače.....	20
4.22 Općina Marija Bistrica.....	21
4.23 Općina Mihovljan.....	21
4.24 Općina Novi Golubovec.....	21,22
4.25 Općina Petrovsko.....	22
4.26 Općina Radoboj.....	22
4.27 Općina Stubičke toplice.....	23
4.28 Općina Sveti Križ Začretje.....	23
4.29 Općina Tuhelj.....	23,24
4.30 Općina Veliko Trgovišće.....	24
4.31 Općina Zagorska sela.....	24,25
4.32 Općina Zlatar bistrica.....	25
5. Utjecaj susjednih županija na provedbu strategije razvoja.....	26
6. Investicije za poticanje prirodnog prirasta stanovništva.....	26,27
7. Realna demografska slika Krapinsko-zagorske županije.....	27,28
8. Zaključak.....	28

1. Uvod

Tema ovog završnog rada biti će, kako i sam naslov navješćuje, suvremeni demografski izazov Krapinsko-zagorske županije. Kako bismo što bolje razumjeli temu rada prvo moramo znati što uopće znači „suvremeni demografski izazov“? Naime, taj termin označava sposobnost pojedine općine, grada, regije, pa čak i države da se sukobi sa svim onim negativnim utjecajima na demografsku sliku, te da uz uspješne mjere započne put ka postizanju onog najvažnijeg faktora- povećanju nataliteta, odnosno povećanju broja rodosti u odnosu na smrtnost. Dakle, sadržaj ovog rada biti će usmjeren prema borbi pozitivnih i negativnih argumenata u kontekstu demografske slike Krapinsko-zagorske županije, a koji će biti praćeni detaljnim statističkim podacima iz svake pojedine općine unutar županije kako bismo dobili što precizniji uvid u realno stanje demografske slike. Dakako, neizostavni dio samog rada biti će i smještanje Krapinsko-zagorske županije u kontekst svih županija u Republici Hrvatskoj te usporedba sa istima, a ponajviše sa susjednim županijama jer je to također jedan od elemenata koji je potreban za što bolje razumijevanje samog rada ili tzv. sagledavanje šire slike. Nadalje, kada shvatimo opće informacije o samoj demografskoj slici županije, tada će nas rad usmjeriti ka najvažnijim faktorima u cijelom „demografskom izazovu“, a to su način privlačenja subvencija i investicija u samu županiju, te pojačana strategija razvoja primarnog obrazovanja bez kojih nema realnog stanja stvari niti postoji realna perspektiva u budućnosti. Također je bitno napomenuti kako će i ovaj segment rada biti popraćen osnovnim statističkim podacima. Na samome kraju, uz zaključak rada, biti će kratak sadržaj cjelokupnog rada u kojemu će u nekoliko argumenata biti riješeno pitanje „suvremenog demografskog izazova Krapinsko-zagorske županije“.

Ključne riječi: Krapinsko-zagorska županija, depopulacija, revitalizacija, demografska obnova, turizam, gradovi i općine.

2. Opći podaci i smještaj Krapinsko-zagorske županije

Prije početka prikazivanja strategije razvoja na nivou lokalnih jedinica u županiji, za lakše razumijevanje potrebno je poznavati smještaj same županije, te neke opće podatke o istoj.

Krapinsko-zagorska županija nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske i pripada prostoru središnje Hrvatske. Zasebna je geografska cjelina koja se pruža od vrhova Macelja i Ivančice na sjeveru do Medvednice na jugoistoku. Zapadna granica, ujedno i državna sa Republikom Slovenijom, je rijeka Sutla, a istočna granica je porječje Krapine i Lonje. Ovako razgraničen prostor županije podudara se s prirodnom regijom Donje Zagorje. Dakle iz navedenog proizlazi kako Krapinsko-zagorska županija graniči sa: Republikom Slovenijom i Varaždinskom županijom na sjeveru, sa Republikom Slovenijom na zapadu, sa gradom Zagrebom i Zagrebačkom županijom na jugu, te sa Zagrebačkom i Varaždinskom županijom na istoku. Površinom je jedna od manjih županija (1229 kilometara kvadratnih), ali ima veće demografsko značenje jer je gustoćom stanovnika od 108,1 stanovnika po kilometru kvadratnom iznad hrvatskog prosjeka koji iznosi 75,8 stanovnika po kilometru kvadratnom, te je, uz Međimursku i Varaždinsku županiju, najgušće naseljeno područje Republike Hrvatske. Veliko prometno značenje županiji daje međunarodna trasa autoceste koja prolazi duž cijele županije i predstavlja sastavni dio sjeverozapadnog ulaza i izlaza Republike Hrvatske prema Europskoj Uniji odnosno „Europi“. Prema službenim statističkim podacima i popisu stanovništva iz 2011. godine, na području Krapinsko-zagorske županije živjelo je 132.892 stanovnika, što je iznosilo 3,1 posto od ukupnog broja stanovnika Republike Hrvatske. Na području Krapinsko-zagorske županije prevladavaju naselja koja imaju pretežno seoska obilježja, a naselja koja su proglašena gradovima predstavljaju područja koja imaju prijelazna obilježja između urbaniziranog prostora i sela, a odgovarajućim aktivnostima: prostorno-planerskim, gospodarskim, socijalnim i političkim potrebno je ispravno usmjeriti urbanizaciju i razvoj gradova (malih gradskih područja). Broj stanovnika u gradovima Krapinsko-zagorske županije uključuje i stanovnike naselja sa izrazito seoskim obilježjima, dok u urbaniziranom području općina i gradova živi oko 36.142 stanovnika što je 24 posto ukupnog broja stanovnika županije. Prema popisu porast broja stanovnika kontinuirano je prisutan u svim urbaniziranim naseljima gradova i općina županije dok je smanjenje prisutno u seoskim naseljima.

3. Demografska gibanja u Krapinsko-zagorskoj županiji

Hrvatsko zagorje, čiji najveći dio obuhvaća Krapinsko-zagorska županija, suočava se sa smanjenjem broja stanovnika već 50-ih godina prošlog stoljeća. Procesi deagrarizacije te kasnije industrijalizacije rezultirali su preseljenjem ljudi sa sela u grad, što je uz zapošljavanje u industriji uvelike utjecalo na promjene u planiranju obitelji. Zbog takve nagle promjene načina života odgađao se ulazak u brak, a žene su rađale tek onda kada bi za to bile potpuno spremne. „Takav način života utjecao je na smanjenje nataliteta i nemogućnost povećanja broja stanovnika prirodnim kretanjem“ (Šperanda, Radan, Rakošec, 2018).

Wertheimer – Baletić (2005.) navodi kako su tendencije depopulacije, starenje stanovništva i tendencije nultoj stopi prirasta stanovništva zabilježene već početkom 90-ih godina prošlog stoljeća, a zbog djelovanja ratnih čimbenika 1990-ih te su promjene postale još izrazitije. Dugoročni niz depopulacije, smanjenje broja rođenih i iseljavanje doveli su do zabrinjavajućih razmjera, čije će se posljedice bilježiti još dugo. Najveći je problem neravnoteža između udjela mladog, zrelog i starog stanovništva, jer će se značajnije posljedice u socijalnom i gospodarskom problemu tek javiti. Osim smanjenja ukupnog broja stanovnika nakon 1991., „Hrvatska bilježi i stalno smanjenje prirodne promjene, jer se bilježi veći broj umrlih nego rođenih“ (Akrap, 2003). Starenje populacije se na prostoru Hrvatske bilježi od 60-ih godina prošlog stoljeća, a rat je ubrzao sve procese, pa tako i proces starenja stanovništva. Stupanj ostarjelosti Krapinsko-zagorske županije je duboka starost, što je drugi najnepovoljniji tip starosti u kontekstu demografskih krugova, nakon njega postoji još samo jedan tip starosti, a naziva se „vrlo duboka starost“. „Taj nepovoljni proces zahvatio je sve hrvatske županije, a manjom ili većom silinom općine i gradove“ (Nejašmić, Toskić 2013).

3.1 Razmještaj stanovništva

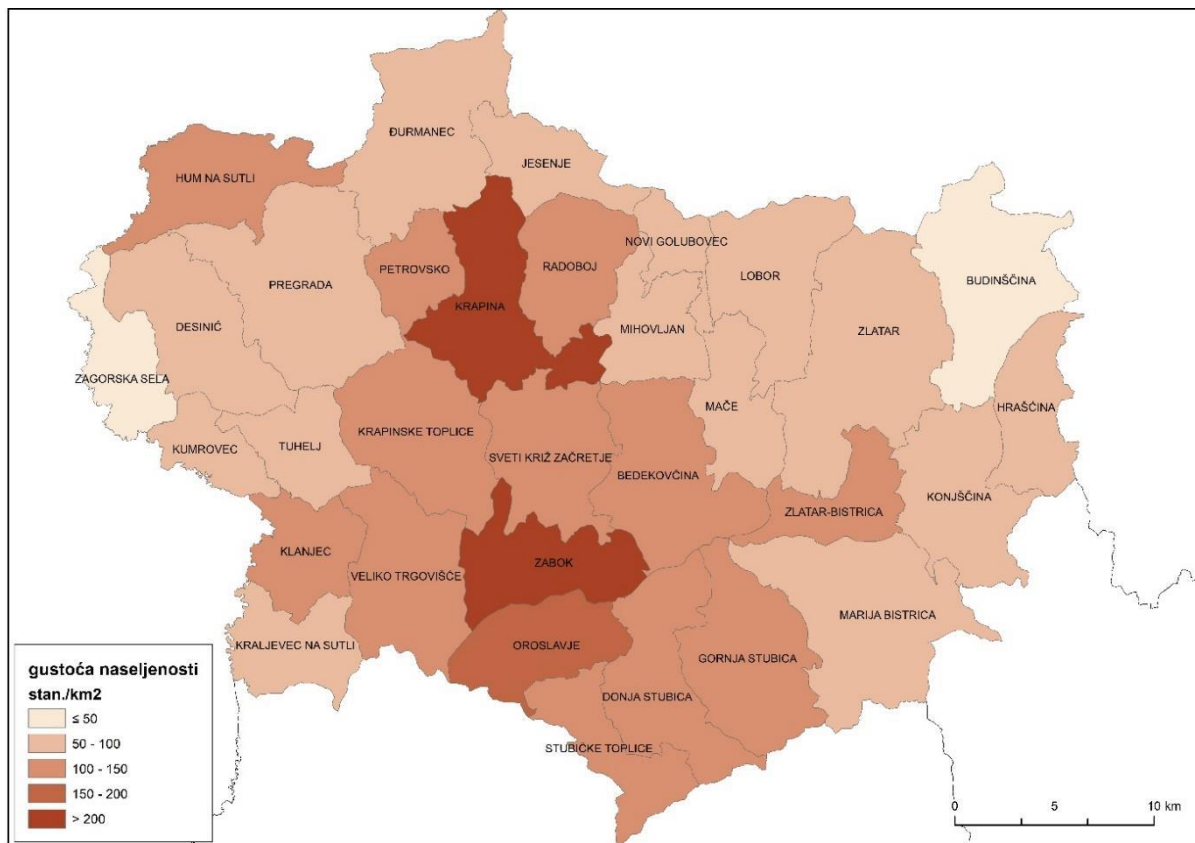
Popisom stanovništva iz 2011. godine utvrđeno je da je najveći broj stanovnika imao Grad Krapina (12 480 st.), zatim Grad Zabok (8 994 st.), Pregrada (6594 st.), Oroslavje (6 138 st.), Zlatar (6 096 st.), Donja Stubica (5 680 st.), a najmanji upravni grad je Grad Klanjec sa 2 915 stanovnika. Od općina najnaseljenije su: Bedekovčina (8 041 st.), Sveti Križ Začretje (6

165 st.) i Marija Bistrica (5 976 st.). Općine s najmanjim brojem stanovnika su Novi Golubovec i Zagorska Sela, čiji je broj stanovnika manji od 1000. Promatrajući razmještaj stanovnika po jedinicama lokalne samouprave, mogao bi se izdvojiti pravac s većim brojem stanovnika koji se pruža sjeverozapad – jugoistok, a obuhvaća Hum na Sutli, Pregradu, Krapinske Toplice i Krapinu, Zabok, Sveti Križ Začretje, Bedekovčinu i Oroslavje, Mariju Bisticu te Donju i Gornju Stubicu. Izvan tog pravca ističe se samo Grad Zlatar sa 6 096 stanovnika. Kada promatramo naselja, kao najmanju prostornu jedinicu možemo izdvojiti tri pravca najveće naseljenosti. Prvi pravac nalazi se uz prugu Zaprešić - Zabok – Krapina – Đurmanec, drugi uz prugu Zabok – Zlatar-Bistrica – Varaždin, a treći se pruža uz prugu Zabok – Gornja Stubica. Najmanja naselja uočena su na zapadnom dijelu županije. Na područjima općina Tuhelj, Desinić, Zagorska Sela, Kumrovec, Kraljevec na Sutli te Grada Klanjca. Najveći broj naselja nalazi se u dolinama rijeka, uz prugu, i između pruga te uz glavne prometnice. Međutim i na višim se dijelovima Zagorja nalaze naselja sa više od 200 stanovnika. Na nadmorskoj visini iznad 400 metara nadmorske visine koja imaju više od 400 stanovnika su naselja na području općine Lobor: Vojnovec Loborski, Petrova Gora i Lobor, na području općine Budinščina, u podnožju Ivančice na nadmorskoj visini od oko 300 metara nadmorske visine nalaze se Grtovec (342 stanovnika) i Zajezda (385 stanovnika).

Kao što je već navedeno Krapinsko-zagorska županija ima površinu od oko 1 229 kilometara kvadratnih na kojoj se nalazi 132 892 stanovnika prema popisu stanovnika iz 2011. godine što svrstava Krapinsko-zagorsku županiju u jednu od najgušće naseljenih županija. Najveću gustoću naseljenosti imaju Gradovi Krapina (264,2 stan./kilometar kvadratni), Zabok (257,8 stan./kilometar kvadratni) i Oroslavje (196,7 stan./kilometar kvadratni). Najveću gustoću naseljenosti od općina imaju Bedekovčina (148,9 stan./kilometar kvadratni), Sveti Križ Začretje (146,8 stan./kilometar kvadratni) i Petrovsko (139,8 stan./kilometar kvadratni). Najmanju gustoću naseljenosti imaju općine Zagorska Sela (39,8 stan./kilometar kvadratni) i Budinščina (45,4 stan./kilometar kvadratni).

Za lakše predočavanje kako izgleda prostorni razmještaj stanovništva po gustoći naseljenosti poslužit će nam sljedeća slika:

Sl. 1. Gustoća naseljenosti po jedinicama lokalne samouprave Krapinsko-zagorske županije za 2011. godinu

3.2 Kretanje stanovništva

„Ukupno kretanje stanovništva izravna je posljedica prirodnog kretanja i mehaničkog kretanja stanovništva. Prirodno i mehaničko kretanje temeljne su odrednice razvitka stanovništva neke zemlje ili područja od interesa. Takva podjela kretanja stanovništva, potrebna je zbog razlikovanja različitih procesa koji na različite načine utječu na cjelokupni demografski razvitak“ (Nejašmić, 2005).

Kao važan čimbenik mjerenja ukupnog kretanja stanovništva ističe se popisno kretanje stanovništva, a ono se računa prema međupopisnoj promjeni broja stanovnika na nekom području. Dakle, međupopisna promjena broja stanovnika je ukupni apsolutni iznos promjene broja stanovnika između dva popisa stanovnika. Njegov je pak nedostatak neusporedivost, jer ne sadrži u sebi interval između popisa. Računanjem međupopisne promjene u Republici

Hrvatskoj od 1953. pa do 1991., nije moguće koristiti samo međupopisnu promjenu broja stanovnika, jer je prvi popis u spomenutom intervalu bio 1953., a sljedeći 1961. i tu nailazimo na interval među popisima u trajanju od 8 godina. Sljedeći popisi bili su 1971., 1981., 1991., gdje je vremenski period između popisa bio 10 godina, te je zbog takve usporedivosti za te godine bolje koristiti druge pokazatelje. Ako usporedimo brojke iz popisa 2011. i 2001. godine odmah se uočava pad broja stanovnika.. U tablicu 1. upisan je broj stanovnika po općinama odnosno gradovima za godine 1991., 2001. i 2011. Od 1991. do 2001. gubitak je obilježio skoro sve općine i gradove, a izuzetak su Grad Krapina, te općine Tuhelj i Zlatar Bistrica koje privremeno imaju porast broja stanovnika, no već je popisom 2011. godine utvrđen pad broja stanovnika u svim općinama i gradovima. Krapinsko-zagorska županija je u razdoblju od 1991. do 2011. godine izgubila 15 887 stanovnika.

Tablica 1.

Broj stanovnika po gradovima i općinama za 1991., 2001. i 2011. godinu

Gradovi i općine	1991. godina	2001.godina	2011.godina	2011-1991.god.
BEDEKOVČINA	8773	8482	8041	-732
BUDINŠČINA	3150	2793	2503	-647
DESINIĆ	3808	3478	2933	-875
DONJA STUBICA	5771	5930	5680	-91
ĐURMANEC	4759	4481	4235	-524
GORNJA STUBICA	6104	5726	5284	-820
HRAŠČINA	2061	1826	1617	-444
HUM NA SUTLI	5740	5476	5060	-680
JESENJE	1839	1643	1560	-279
KLANJEC	3537	3234	2915	-622
KONJŠČINA	5040	4074	3790	-1250
KRALJEVEC NA SUTLI	1973	1815	1727	-246

KRAPINA	12938	12950	12480	-458
KRAPINSKE TOPLICE	6111	5744	5367	-744
KUMROVEC	1914	1854	1588	-326
LOBOR	4028	3669	3188	-840
MAČE	2897	2715	2534	-363
MARIJA BISTRICA	7012	6612	5976	-1036
MIHOVLJAN	2474	2234	1938	-536
NOVI GOLUBOVEC	1206	1073	996	-210
OROSLAVJE	6576	6253	6138	-438
PETROVSKO	3181	3022	2656	-525
PREGRADA	7391	7165	6594	-797
RADOBOJ	3665	3513	3387	-278
STUBIČKE TOPLICE	2528	2752	2805	277
SVETI KRIŽ ZAČRETJE	6650	6619	6165	-485
TUHELJ	2161	2181	2104	-57
VELIKO TRGOVIŠĆE	5381	5220	4945	-436
ZABOK	9394	9365	8994	-400
ZLAGORSKA SELA	1332	1197	996	-336
ZLATAR	6715	6506	6096	-619
ZLATAR BISTRICA	2670	2830	2600	-70
Ukupno	148779	142432	132892	-15887

4. Strategija razvoja na nivou lokalnih jedinica

Dakle, u prethodnim poglavljima upoznati smo sa činjenicom kako je Krapinsko-zagorska županija u kontekstu demografskih gibanja u konstantnom prirodnom padu posljednjih 7 desetljeća te je za opstanak regije potrebna hitna intervencija u smislu postizanja povoljnijih uvjeta za život, privlačenja investicija, osiguravanja kvalitetnog obrazovanja i radnih mjesta ili jednom riječju- izradom uspješne strategije za postizanje većeg nataliteta i naposljetku procvatom regije kako u demografskom tako i u svakom drugom kontekstu. U idućim poglavljima biti će predstavljene strategije i predviđanja svakog pojedinog grada i općine unutar županije sa ciljem postizanja idealnih uvjeta za ponovnu demografsku obnovu u vidu suvremenog demografskog izazova.

4.1 Grad Donja Stubica

Donja Stubica jedan je od najvećih gradova u južnom dijelu županije i centar je Stubičkog kraja (Stubičke toplice, Donja Stubica, Gornja Stubica). Status grada uvelike pripomaže razvoju strategije za demografsku obnovu stanovništva, a prometna povezanost sa gotovo cijelim južnim dijelom županije dodatan je plus u razvoju grada. Prema službenim podacima lokalnog programa za mlade Grada Donja Stubica poznato je kako se već godinama uspješno provode projekti kojima je cilj zadržati mlade i ambiciozne ljude u županiji. U jednom od projekata navodi se kako je Cilj projekta podizanje svijesti zajednice i mladih te njihovo sudjelovanje u procesima donošenja odluka u zajednici. Tijekom projekta će se održati edukacije o javnim politikama i politikama za mlade, što je to lokalni program za mlade i kako se uključiti u izradu i provedbu programa. Grad Donja Stubica će imenovati radnu skupinu za pripremu nacrt lokalnog programa za mlade koja će koordinirati aktivnosti izrade programa s mladima, organizacijama civilnog društva i drugim dionicima na području Grada Donja Stubica. Provest će se istraživanje o problemima i potrebama mladih na području Grada te će rezultat istraživanja biti temelj za pripremu nacrt programa. Uz navedene aktivnosti organizirati će se i promotivne aktivnosti projekta za javnost a zainteresirana javnost će nacrt programa moći pogledati i komentirati putem internetskog savjetovanja i javne rasprave. Dakle možemo kazati kako Grad Donja Stubica uspješno

provodi projekte kojima je cilj zadržati mladu populaciju (bez koje nije moguća demografska obnova), no tek će vrijeme pokazati pravu uspješnost tih projekata.

4.2 Grad Klanjec

Grad Klanjec pristupio je razvojnoj strategiji pak na posve drukčiji način. Naime, zbog konstantnog pada broja stanovnika i broja zaposlenih odlučili su privući razne investitore kroz brojne projekte te su na taj način sačuvali radna mjesta a time i stanovnike svojega kraja. Uz to, vrlo su ažurni u provedbi socijalnog plana i organizaciji civilnih društava ali ažurnost nužno ne znači i kvalitetu. Provedbu socijalnog programa, Grad Klanjec realizira prvenstveno kroz sufinanciranje socijalne skrbi koji uključuje tri glavne aktivnosti: naknade građanima i kućanstvima u novcu, darove roditeljima te naknade građanima i kućanstvima u naravi. Logopedskog kabineta na području grada Klanjca nema, ali se planira uspostaviti kabinet u suradnji sa jedinicama lokalne samouprave bivše općine Klanjec i Veliko Trgovišće. Sukladno popisu stanovništva iz 2011. godine, na području grada Klanjca žive ukupno 543 osobe s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Oni predstavljaju 18,6% stanovništva grada Klanjca, a najviše ih je u dobi od 60 do 64 godine. U radno aktivnoj dobi od 15-60 godina starosti nalazi se ukupno 39% osoba s teškoćama. Najveći novčani iznos za socijalnu skrb Grad Klanjec izdvojio je tijekom 2012. godine kada je za tu namjenu izdvojeno 301 406 kuna. Do smanjenja iznosa koji je iz proračuna Grada Klanjca izdvojen za socijalnu skrb došlo je u 2013. godini kada je izdvojeno 219.201 kuna. Socijalno ugrožene obitelji sufinanciraju se ovisno o broju članova te se po članu isplaćuje 80 kuna. Do porasta sredstava koja se izdvajaju za socijalne usluge najviše dolazi zbog povećanja naknada građanima i kućanstvima u novcu i naravi, dok darovi roditeljima bilježe smanjenje u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu i to za skoro pola. Ovi podaci podudaraju se sa stalnim trendom depopulacije i negativnog prirodnog prirasta. Stoga je potrebno razmotriti dodatne mogućnosti pronatalitetne politike kroz intenzivnije subvencije za roditelje. Novčana naknada za svako rođeno dijete iznosi 1000 kuna, a za drugo i svako sljedeće po 2000 kuna. Što se pak, organizacije civilnih društava tiče u gradu Klanjcu djeluje veliki broj udruga civilnog društva osnovanih od strane različitih društvenih skupina. Od udruga civilnog društva koje djeluju na području Klanjca mogu se izdvojiti: Dobrovoljno vatrogasno društvo Klanjec, Ogranak Matice hrvatske Klanjec, Kulturno umjetničko društvo Antun Mihanović, Ekološka

udruga Japica, Društvo Naša djeca Klanjec, Udruga Korak po korak do zdravlja. Dobrovoljno vatrogasno društvo Klanjec je udruga osnovana radi promicanja dobrovoljnog vatrogastva i unapređenja zaštite od požara. Vatrogasno društvo osnovano je još davne 1888. godine te danas broji 85 članova pri čemu je 20 članova koji su pripadnici vatrogasne mladeži. Vatrogasno društvo je aktivni činitelj u zaštiti i provođenju preventivnih mjera zaštite od požara, gašenju požara i spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom, te u spašavanju ljudi i imovine prilikom prirodnih nepogoda. DVD Klanjec djeluje u Vatrogasnoj zajednici grada Klanjca uz društva Mihanović iz Gredica, Lučelnica i Rakovec. Ogranak Matice hrvatske Klanjec broji 48 članova i zadužen je za promicanje narodnog i kulturnog identiteta hrvatskog naroda na svim područjima umjetničkog, znanstvenog i duhovnog stvaralaštva. Osim toga, velika pozornost se posvećuje mladima kroz poticanje njihovog sudjelovanja na području znanosti i umjetnosti.

4.3 Grad Krapina

Grad Krapina središnje je mjesto Hrvatskog Zagorja te je sukladno takvoj tituli dužno najviše pridonijeti u obnovi cijele županije, a samim time ondje se očekuje najkvalitetnija strategija razvoja. U zadnjem desetljeću započeti su brojni projekti koji se provode na području Grada Krapine, a zasigurno jedan od najvećih je projekt koji se bazira na očuvanju mlade populacije na način da se izgradi „Multifunkcionalni centar za mlade Krapina“. Kao opis projekta istaknuta je hipoteza da je dugogodišnje iskustvo u EU zemljama i svijetu pokazalo da rad s mladima u okviru centara za mlade daje ključan doprinos samorazvoju mlade osobe u samoinicijativnog i aktivnog člana zajednice. Također se navodi kako će se provedbom projekta poboljšati društveni status mladih, a potencijali mladih kao nainovativnijeg i najkreativnijeg segmenta društva bit će više iskorišteni u korist razvitka cijele lokalne zajednice.

4.4 Grad Oroslavje

Grad Oroslavje trenutno je jedan od najperspektivnijih gradova u cijeloj županiji u kontekstu demografske obnove, a to mogu zahvaliti kvalitetnoj politici koja se provodi na tom

području. U posljednjih nekoliko godina ostvarena je rekonstrukcija dječjeg vrtića, izgradnja športske dvorane, modernizacija javne rasvjete, a uz sve to omogućene su subvencije roditeljima koji šalju djecu u vrtić, te brojnim OPG-ovima i poljoprivrednicima, a većina je dakako subvencionirana iz EU fondova. Također, jedan od dobrih pokazatelja je i izgradnja tvornice papirne konfekcije koja za sobom povlači otvaranje novih radnih mjesta, te povećanje investicija u građevinskom sektoru, ponajviše na individualnoj razini. Dakle, možemo reći kako Oroslavje uspješno provodi strategiju razvoja i na taj način namjerava dugoročno ostvariti prirodni prirast stanovnika.

4.5 Grad Pregrada

Pregrada je također među gradovima koji su posljednjih godina znatno poboljšali demografsku sliku. Takve rezultate duguju brojnim subvencijama kao što su naknade za novorođenu djecu, besplatan prijevoz za djecu s teškoćama u razvoju, besplatno učlanjenje u gradsku knjižnicu itd. Također grad Pregrada sufinancira prijevoz učenika osnovnih i srednjih škola, troškove prehrane za djecu u osnovnim školama, troškove škole plivanja, organiziranja terenske nastave, troškove pomoćnika u nastavi, programa međunarodne Eko škole, a financijski podržava projekte škole kao što su Večer znanosti, natjecanja i festivali te projekti u sklopu Erasmus plus programa. Uz sve to grad posljednjih godina uspješno sufinancira nabavu radnih bilježnica za obvezne i izborne predmete u pedeset postotnom iznosu. Dodjeljuju se i financijske potpore učenicima i studentima ovisno o prihodima po članu kućanstva, izravna financijska potpora za deficitarna zanimanja, nagrade za izvrsna postignuća učenicima i studentima. Sufinanciraju se i troškovi u vezi izvođenja dislociranog studija sestrinstva Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo iz Osijeka, a kao poticaj studiranju, Gradski savjet mladih svake godine organizira posjet Smotri Sveučilišta u Zagrebu za učenike završnih razreda srednje škole.

Posebna briga i dostupnost osigurana je djeci s teškoćama u razvoju čijim se roditeljima sufinancira polovica cijene boravka u Dječjem vrtiću Poliklinike za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG. Osim toga, Grad provodi i brojne projekte koji okupljaju mlade kao što su „Mladi u centru“ iz Erasmus plus programa, a gradska knjižnica i muzej redovito organiziraju kreativne radionice za djecu, dok Sportska zajednica grada namjerava u ovoj godini pokrenuti

školu nogometa. Svi ovi projekti pokazatelj su kako se pravilno provodi strategija očuvanja demografske stabilnosti na lokalnoj razini.

4.6 Grad Zabok

Grad Zabok je prema broju stanovnika druga po redu jedinica lokalne samouprave u Krapinsko-zagorskoj županiji. Središte Grada Zaboka, također je po veličini drugo po redu naselje u Županiji. U županijskim okvirima Zabok predstavlja značajnije središte rada i društvenih funkcija te kao takvo ima i svoje područje gravitacijskog djelovanja. Područje današnjeg Grada Zaboka bilježilo je značajan prirast stanovništva sve do popisa 1991. godine. Uzrok tome je intenzivna deagrarizacija šezdesetih godina, ekonomska emigracija sedamdesetih godina i migracija deruraliziranog stanovništva prema radnim središtima, poglavito gradovima (Zagreb). S obzirom na kretanje broja stanovnika u posljednjih dvadestak godina, može se konstatirati da veći dio gradskog područje karakterizira proces stagnacije demografskog razvoja, dok su pojedina naselja u brežuljkastim predjelima grada zahvaćena depopulacijom. Stvaranje uvjeta za demografsku obnovu bit će jedan od najvažnijih ciljeva u nadolazećem vremenu i bitna pretpostavka za planirani prostorni i društvenogospodarski razvoj čitavog područja grada. Zato bi u određenom periodu, kako bi se osigurao što ravnomjerniji razvoj svih dijelova grada, bilo potrebno što je više moguće ublažiti negativna demografska kretanja u gradskim naseljima koja su zahvaćena depopulacijom, a to se može postići donošenjem različitih kvalitetnih programa za revitalizaciju. U okviru toga grad Zabok teži ka poticanju obrtništva i malog poduzetništva, a poduzetničke kredite dodjeljuje u prvom redu onim poslodavcima koji će u svom mjestu, prvenstveno u demografski najugroženijim naseljima, razvijati gospodarske djelatnosti i zapošljavati mjesno stanovništvo. Provođenjem ovih mjera grad će stvoriti uvjete za demografsku obnovu putem prirodnog prirasta te ublažiti iseljavanje stanovništva iz ovih naselja prema u ovom trenutku atraktivnijim područjima. Isto tako, podizanjem razine infrastrukturne opremljenosti u dijelovima grada zahvaćenim depopulacijom, ostvarit će se bolji životni i radni uvjeti koji će također poticati pozitivna demografska kretanja. Kvaliteta i očuvanost prirodnog okoliša u tom će procesu biti najvažnija komparativna prednost grada.

4.7 Grad Zlatar

Grad Zlatar zasigurno je odlučio na svojstven način ući u borbu sa negativnim demografskim trendom koji prevladava u čitavoj zemlji. Naime u proteklih nekoliko godina značajno su povećane naknade za novorođenu djecu. Subvencija za dijete iznosi 2000 kn i progresivno raste, ovisno o broju djece u obitelji, do čak 20.000 kuna. Sufinancira se i poslovanje vrtića u iznosu do čak sedamdeset posto. Jako mnogo se ulaže i u rješavanje problema popunjenosti vrtića na način da se otkupljuju zemljišta za njegovu dogradnju. Također je sufinanciran i prijevoz učenika osnovnih i srednjih škola, kao i nabava udžbenika te troškovi školske kuhinje za učenike slabijeg imovinskog stanja. Kao još jedan bitan čimbenik u borbi za ostvarenjem pozitivnog trenda ističe se stipendiranje učenika i studenta pa su tako u prošloj akademskoj/školskoj godini svi koji su ispunjavali uvjete i imali kompletnu natječajnu dokumentaciju i dobili stipendiju. Uz svu izravnu financijsku pomoć, mnogo se vodi računa i o malim stvarima koje su više znak pažnje, ali opet pokazuju povezanost koju mještani Zlatara imaju sa svojim gradom. Primjerice, za Nikolinje se već tradicionalno prigodnim poklonima razveseljavaju svi polaznici Dječjeg vrtića, predškole i nižih razreda osnovne. A kao završnu misao naveo bih da se svi nadaju da će idućih godina biti prisiljeni potrošiti više i kupiti više poklona, jer to bi bio značilo da je u njihovim vrtićima i školama više djece.

4.8 Općina Bedekovčina

Kao i u prethodnim gradovima, za očekivati je kako će i općine imati slične motive i programe za strateški razvoj pa tako niti općina Bedekovčina nije postala izuzetak. Naime na području Općine ulaže se u izgradnju, rekonstrukciju odnosno opremanje objekata za društvene i socijalne aktivnosti, kao što su društveni i vatrogasni domovi, dječja i nogometna igrališta te parkovi, a sve s ciljem podizanja kvalitete života u zajednici, uključujući i slobodno vrijeme. Na takav način i uz pravilnu provedbu strateških planova općina se polako oblikovala u zajednicu koja svoj rad a time i krajnji cilj usmjerava prema dobrobiti njezinih ljudi. Temeljne smjernice za rad općine su briga o mladima, obrazovanje, socijalna osjetljivost te podizanje ukupne kvalitete življenja kroz osnaživanje gospodarstva,

izgradnju i obnovu osnovne infrastrukture, razvijanje društvene infrastrukture te povećanje učinkovitosti upravljanja razvojem.

4.9 Općina Budinščina

Općina Budinščina je, vodeći se primjerima većih ruralnih sredina unutar županije odlučila pratiti njihov trend u svojem programu lokalnog razvoja, ali u nešto skromnijem obliku, ponajviše zbog nedostatka financijskih sredstava, što naposljetku može pokazati jako loše rezultate u okvirima demografskih statističkih podataka, ali nekakva ravnoteža mora postojati. Općina je, dakle u strategiju razvoja odlučila unijeti nekoliko projekata i odluka, a to su izgradnja dječjeg vrtića i jaslica, rekonstrukcija postojeće infrastrukture, cesta i javne rasvjete, a najvažniji čimbenik također su prepoznali u zadržavanju mladih u općini pa zbog toga subvencioniraju prijevoz učenicima osnovnih i srednjih škola te im dodjeljuju stipendije. Također je bitno spomenuti kako općina dodjeljuje jednokratne novčane naknade mladim roditeljima od 1500 kn za prvo, 2000 kn za drugo i 2500 kn za treće dijete.

4.10 Općina Desinić

Općina Desinić specifična je po svojoj bogatoj kulturno povijesnoj baštini u čijem se središtu nalazi srednjovjekovni biser dvorac Veliki Tabor i stoga najbolji pokušaj za uspješnu provedbu strategije demografske obnove leži u velikom ulaganju u turizam i njegove podgrane, što naravno ne izostavlja sve ostale bitne čimbenike koje su do sada svaka općina odnosno grad prepoznali. Prioritetni ciljevi općine Desinić očituju se u dva pravca- području ekološke poljoprivredne proizvodnje i prepoznatljivoj destinaciji ruralnog turizma. Ruralni razvoj Općine Desinić prije svega bi se temeljio na ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji. Provođenjem komasacije (okrupnjivanja zemljišta), uzgojem tradicionalnih sorta i korištenjem suvremene proizvodne tehnologije koja ne zagađuje okoliš proizvele bi se dostatne količine autohtonih poljoprivrednih proizvoda ovoga kraja, a kako bi se ojačala konkurentnost poljoprivrednika na tržištu, poticalo bi se udruživanje poljoprivrednika čime bi se stvorila respektabilna konkurentna skupina. Što se ruralnog turizma tiče, objedinjenjem

prirodnih ljepota, ruralnog načina života i spomeničke baštine područja (dvorac Veliki Tabor), kreirali bi se turistički sadržaji karakteristični za ovo područje. Osim toga, pristupilo bi se boljoj organizaciji i međusobnom povezivanju turističkih djelatnika kako bi se osigurao koordinirani razvoj turističke destinacije. Aktivnosti bi također bile usmjerene na povećanje smještajnih kapaciteta i razvoj turističke infrastrukture što bi u konačnici potaknulo turiste da se duže zadrže. Naposljetku, veći naponi bili bi uloženi u poboljšanje suradnje s turističkim zajednicama susjednih područja čime bi se stvorili komplementarni turistički sadržaji. Ovakvim pristupom strategija razvoja dobiva veliku priliku za pozitivan demografski trend u budućnosti.

4.11 Općina Đurmanec

Općina Đurmanec, baš kao i općina Desinić smatra kako su najbitnije grane za provedbu uspješnog strateškog plana- poljoprivreda i turizam. Doduše, u ovom kontekstu te dvije grane zapravo su svrstane kao „podgrane“ jednoj velikoj grani, a to je gospodarstvo. Dakle, mišljenje i stav općine je da je razvoj gospodarstva ključ uspjeha pa je u isti potrebno i uložiti mnogo truda i sredstava odnosno da gospodarski razvoj općine treba između ostalog biti utemeljen na razvoju poljoprivrede i turizma, pri čemu treba uzeti u obzir i potencijal kojeg sobom nosi činjenica da je gotovo sedamdeset posto teritorija općine prekriveno šumama. Sva ovi segmenti su prema analizi stanja nerazvijena ili nedovoljno razvijena. Stoga je kao jedan od prioriteta strategije općine određena podrška razvoju poljoprivrede, šumarstva i turizma. U tom smislu potrebno je poduzeti mjere koje će osigurati aktiviranje svih navedenih resursa. Velik dio predviđenih mjera za poboljšanjem demografske slike također je namijenjen i poduzetničkom sektoru.

4.12 Općina Gornja Stubica

Kada govorimo o općini Gornja Stubica važno je napomenuti kako se radi o nizu manjih povezanih sela (Modrovec, Slani potok, Samci, Gudanovo, Sv. Matej) u jednu cjelinu sa centrom u podnožju brežuljka Medvednice, pokraj Hižakovca i stabla Gupčeve lipe

(jedinog živog svjedoka Seljačke bune iz 1573.godine). Općina posljednjih desetljeća bilježi blagi pad stanovništva, dok u posljednjih nekoliko godina krivulja demografskog pada postaje sve strmija, ponajviše zbog većinskog starijeg stanovništva koje polako izumire, a ne prati ga trend ostanka niti doseljavanja mlađe populacije. Općina posjeduje veoma velike mogućnosti u potencijalnoj borbi za poboljšanje demografske slike, a to su stanovnici i nadležni ljudi ubrzo prepoznali. Prepoznata je povijest samog kraja, predvođena slavnim Matijom Gupcem i župom svetog Jurja starom preko 800 godina, pa je već puno desetljeće aktivan projekt rekonstrukcije „Seljačke bune“ koji se održava svake godine s ciljem privlačenja što većeg broja ljudi na manifestaciju, a među njima i potencijalnih ulagača ili pak samo mladih ljudi koji nesvjesno žele zasnovati obitelj u prirodi. Također još neki od većih projekata koji se održavaju na godišnjoj bazi su Vincekovo, susreti za Rudija, Viteški turnir i Modrožanska utrka koji redovno privlače na desetke tisuća posjetitelja među kojima postoji velika mogućnost da se zaljube u krajolik i odluče se doseliti u općinu. Dakle, možemo reći kako općina Gornja Stubica polaže najviše nade u svoju povijest, krajolik i blizinu Zagreba što je i pozitivan i negativan faktor u kontekstu demografske obnove obzirom na centralizaciju države. No, dakako, uz povijest i krajolik, poduzimaju se i konkretne mjere za poticaj prirodnog rasta, a to su prvenstveno otvaranje brojnih radnih mjesta u raznoraznim tvornicama, hotelima i termama, zatim obnova muzeja i crkve te naposljetku i poticajima svim mladim poljoprivrednicima koji odluče obrađivati zemlju unutar općine.

4.13 Općina Hum na Sutli

Općina Hum na Sutli jedna je od općina sa najnepovoljnijim indeksom starenja stanovništva stoga je za očekivati najkonkretnije mjere za poboljšanjem demografske slike. Kao primarnu reformu općina je postavila unaprjeđenje postojeće komunalne infrastrukture te ulaganja u sportska i civilna društva, vodeći se tezom da mladi ljudi vole sport i sve što ima veze s fizičkom aktivnošću pa će ih na taj način pridobiti u ostanku unutar općine. Uz to u planu je i briga za najmlađe u obliku uređenja ceste u Strmcu, koja je jako prometna i opasna, prvenstvo za djecu. Konkretnije, prva je na redu izgradnja nogostupa u dužini 700 metara od rampe prema Strmcu, čime bi se stvorio sigurniji promet za pješake, a posebno školarce, a uz nogostup, predviđena je i izgradnja javne rasvjete.

4.14 Općina Hrašćina

Razvoj općine Hrašćina i njena strategija demografske obnove temelji se na kompletnoj revitalizaciji i reformi postojeće infrastrukture, te na obilatom ulaganju u turistički sektor, poljoprivredu, društvene djelatnosti i obrazovanje. Neke od najvažnijih strateških mjera tako bi bile: proširenje i popravak postojećih i lokalnih cesta, uređenje klizišta, uređenje groblja, uređenje pješačkih staza, uređenje kanalizacija, razvoj ekološkog, povijesnog, seoskog i kulturnog turizma, izgradnja mini sirane i klaonice, rad na konkurentnosti udruga, razvoj i izgradnja dječjih vrtića, škola i staračkih domova itd. Dakle, možemo vidjeti kako općina Hrašćina čini apsolutno sve što je potrebno za demografsku obnovu općine.

4.15 Općina Jesenje

Općina Jesenje ponudila je posve drukčiji pristup ka ostvarenju cilja demografske obnove kraja, te se ni po čemu ne podudara sa svojim prethodnicima. Naime, u općini Jesenje smatraju kako je dovoljno postepeno širiti stambena područja sa odgovarajućim raspodijeljenim obradivim zemljištem unutar općine te će na taj način mlađa (ali ne nužno samo mlađa) populacija biti zainteresirana za ostankom u općini. U tu svrhu se predviđa oprema naselja svim potrebnim društvenim sadržajima i komunalnom infrastrukturom. Predjeli za gospodarske namjene bili bi određeni prema kriteriju mogućnosti i povoljnosti zemljišta za možebitnu izgradnju gospodarskih građevina, a ne prema kriteriju očekivanog broja radno aktivnog stanovništva. Time bi se osigurala svrsishodna raspodjela raspoloživoga zemljišta, kao polazište i dobra priprema za gospodarski razvoj u daljnjoj budućnosti.

4.16 Općina Konjšćina

Općina Konjšćina suočena je sa nizom problema u kontekstu prirodnog pada stanovništva. Kao jedan od najrelevantnijih i najsuvremenijih izdvaja se potencijalna izgradnja spalionice čija bi realizacija označila potpunu katastrofu u demografskom kontekstu već ionako oštećenoj općini. No u Konjšćini smatraju također kako je jedan od najvećih problema njihovog kraja nejasno osmišljena turistička ponuda te općina nije prepoznata kao turistička destinacija u regiji Hrvatskog zagorja. Smatraju kako bi osmišljavanjem cjelovite turističke ponude općine, razvojem turističke infrastrukture (uređenjem smještajnih kapaciteta i kvalitetnih ugostiteljskih objekata koji bi karakterističnom gastronomskom ponudom upotpunjavali doživljaj Hrvatskog zagorja), te zaštitom tradicijskih stambenih i gospodarskih građevina, a pritom se misli na izvorne drvene kuće te mlinove i ulaganjem u njihovu obnovu uvelike pridonijeli razvoju ugostiteljsko-turističke ponude i infrastrukture, te bi na taj način osigurali ostanak stanovništva na području, a time ostvariti revitalizaciju naselja i zaseoka.

4.17 Općina Kraljevec na Sutli

Općina Kraljevec na Sutli ima veoma sličan pristup u strategiji razvoja kao i ostatak županije, ali po jednoj stavci bitno se ističe te pokušava pružiti primjer ostalim općinama kako bi učinile isto. Naime, kao jedan od najefektivnijih načina zadržavanja mladih unutar općine navode subvencioniranje izgradnje kuća i domova na zemljištu na području općine, stoga su upravo takav korak i poduzeli. Uz sve ostale mjere koje provode, a tiču se razvoja gospodarstva, turizma, infrastrukture, obrazovanja itd. u općini Kraljevec na Sutli otišli su korak dalje te su ponudili novčanu pomoć svakome tko odluči zasnovati obitelj i ostati na području općine.

4.18 Općina Krapinske toplice

Krapinske toplice unatoč svom termalnom potencijalu i privlačenju stranih investitora koje bi za izravnu posljedicu imalo otvaranje dodatnog broja radnih mjesta (do sada je samo u kompleks Krapinske Toplice uloženo preko 30 milijuna eura i otvorena su brojna mjesta, ali nisu dostignuti maksimalni kapaciteti), ipak pažnju posvećuje svojim najmlađim stanovnicima te smatraju kako je to najpravi način za demografsku revitalizaciju kraja u budućnosti. Kada govorimo o konkretnim mjerama koje se poduzimaju onda je vrijedno spomenuti kako općina mladim roditeljima nudi novčane pomoći za svako rođeno dijete sa tendencijom povećanja svota ukoliko broj rođene djece raste. Nadalje, sufinanciraju se vrtići i školski udžbenici i prijevoz, a redovno se stipendiraju i najbolji učenici i studenti na području općine. Dakle, možemo kazati kako Općina Krapinske Toplice prvenstveno svoju budućnost gradi upravo na onima kojima ta budućnost i ostaje.

4.19 Općina Kumrovec

Općina Kumrovec svoj strateški razvoj temelji na jednakom motivu kao i Općina Krapinske Toplice, a to je usmjeravanje sredstava prema najmlađima. Tako su u općini na veliko zadovoljstvo opće prihvaćene mjere koje potiču ostanak mladih i pospješuju razvitak u kontekstu demografske obnove. Pojačane su mjere demografske obnove, koje uključuju povećanje iznosa za jednokratne naknade za novorođenčad, povećanje stipendija uvođenjem novog modela stipendiranja, nastavak sufinanciranja prijevoza učenika srednjih škola, sufinanciranje udžbenika učenicima osnovne škole te rekonstrukcija i proširenje Dječjeg vrtića "Jaglac".

4.20 Općina Lobor

Kao jednu od nerazvijenih grana unutar općine zasigurno možemo izdvojiti turizam (obzirom da se na području općine nalazi najviši vrh Hrvatskog zagorja Ivanščica, te je cijeli krajolik prožet brežuljcima, možemo kazati kako je turizam poprilično nerazvijen, a time se i prikrivaju brojna potencijalna radna mjesta koja bi pospješila demografsku obnovu kraja). Dakle turizam na području Općine Lobor je slabo razvijen, nema smještajnih kapaciteta, dok je biciklistička staza praktički jedina turistička ponuda općine. Uz sportsko rekreativan turizam planira se i razvoj ruralnog, seoskog i vjerskog turizma, a postoje i prirodni resursi za razvoj lovnog i ribolovnog turizma. Općina Lobor ima sve preduvjete za razvoj vjerskog turizma, a brojne manifestacije i proštenja kroz godinu posjećuje sve veći broj ljudi. Navedena događanja su lokalnog značaja te time nije dostignuta razina prometa koja bi bila od većeg gospodarskog značaja, ali ga je potrebno gledati kao potencijalni respektabilni element u planiranju budućeg razvoja. Prostornim planom predviđa se rekreacijska zona s pratećim sadržajima ugostiteljske i turističke namjene, unutar kojih se planira izgradnja restorana, odmorišta i ugostiteljskih sadržaja u funkciji objedinjavanja i poboljšanja turističke ponude, a sve s ciljem poboljšanja demografske slike na području općine i cijele županije.

4.21 Općina Mače

Općina Mače je, uz svoj možda najveći turistički potencijal na području cijele županije, na području turizma nažalost svedena gotovo na apsolutnu nulu. Na području općine nalaze se Sutinske toplice koje su već neko vrijeme zapuštene zbog nedostatka ulaganja od strane investitora (ne zaboravimo da su nekada Sutinske toplice mogle primiti i do 5000 ljudi dnevno). Zatim ne postoje uređene planinarske staze iako se u općini nalazi ulazak na obronke Ivanščice. No, sve te negativne stagnacije nisu pokobile stanovnike općine da pokrenu demografsku obnovu na trenutno najefektivniji mogući način, a to je izgradnja infrastrukture koja mora biti popraćena doseljavanjem ljudi. Na području općine intenzivno se radi na obnovi svih cesta i šetnica, otvoren je novi dječji vrtić i kao najvažnija stavka u borbi za demografsku obnovu ističu se subvencije i poticaji za svako dijete rođeno na području županije.

4.22 Općina Marija Bistrica

Općina Marija Bistrica jedna je od rijetkih općina koja je kroz povijest doživljavala konstantan prirodan prirast stanovništva, a tek odnedavno suočava se sa blagim prirodnim padom. Kao najvažniji razlog tomu ističe se povijesna činjenica da bi feudalac, nakon što bi neka obitelj izumrla na pojedinom posjedu, jednostavno na isti posjed doveo nove kmetove iz drugih dijelova županije ili zemlje te je na taj način broj stanovnika održavan istim. Nažalost u posljednje vrijeme, ponajprije zbog centralizacije države, Marija Bistrica polagano gubi svoje stanovnike, no njen potencijal za potpunim zaokretom u demografskom kontekstu iznimno je velik. Svima je dobro poznato kako je vjerski turizam u općini najrazvijeniji u cijeloj zemlji, a možda čak i u regiji (odmah nakon Međugorja), te upravo ta grana pruža neospornive temelje za privlačenje ljudi u općinu.

4.23 Općina Mihovljan

Općina Mihovljan slijedi korake općina Kumrovec i Krapinske toplice, ali u mnogo konkretnijim mjerama. Naime, svjesni važnosti demografskog prirasta te samim time i opstanka donijeli su odluku da sufinanciraju gotovo sve što ima veze sa poticanjem stvaranja obitelji na području općine. Tako ondje mladi roditelji dobivaju 1000 za prvo, 2000 za drugo, 3000 za treće, 4000 za četvrto, te 10.000 za peto i svako iduće dijete. Uz to, sufinanciraju se školski udžbenici, prijevoz učenika, školska kuhinja, dječji vrtići, a aktivno se dodjeljuju i brojne stipendije.

4.24 Općina Novi Golubovec

Vizija razvoja Općine Novi Golubovec je postati područje visoke kvalitete života temeljene na razvijenoj komunalnoj i društvenoj infrastrukturi, smanjene razine iseljavanja te razvijenog gospodarstva temeljenog na malom i srednjem poduzetništvu, ruralnom turizmu i poljoprivredi. Glavni ciljevi takve strategije usmjereni su na sustavno podizanje razine znanja,

obogaćivanje postojećih i generiranje prvenstveno novih turističkih sadržaja i doživljaja, vještina i obrazovanja turističkih djelatnika, čime će se kontinuirano unaprjeđivati postojeća kvaliteta i izvrsnost usluge, stvaranje preduvjeta za jačanje poduzetništva, čime bi se omogućio ulazak u novi investicijski ciklus, omogućilo bi se stvaranje novih radnih mjesta i samozapošljavanje, te učinkovito brendiranje Hrvatske i njenih turističkih regija. Time bi se postiglo kvalitativno diferenciranje od konkurencije i osiguranje tržišne prepoznatljivosti.

4.25 Općina Petrovsko

Općina Petrovsko svoju viziju demografskog oporavka temelji na brojnim poticajima koje nudi za rađanje djece, a oni iznose 2000 kn za prvo dijete, 3000 kn za drugo dijete, te 5000 kn za treće i svako iduće dijete. Također, u općini smatraju kako je vrlo bitno osigurati što bezbrižnije djetinjstvo djeci, a i roditeljima i stoga sufinanciraju prijevoz svih učenika i studenata, osiguravaju besplatne terenske nastave i sportske aktivnosti, te na mjesečnoj bazi dodjeljuju brojne stipendije u iznosima od 300 i 600 kuna.

4.26 Općina Radoboj

Općina Radoboj suočava se sa jednim posebnim fenomenom pod nazivom „dnevni imigranti“ (ljudi koji svakodnevno napuštaju općinu zbog radnog mjesta u drugom mjestu) kojih ima 925, a ta brojka čini 26 posto ukupnog broja stanovništva. Upravo je nedostatak radnih mjesta i nerazvijeno gospodarstvo na području općine uzrok konstantnog pada broja stanovništva unazad šezdeset godina i unatoč tome što su svjesni toga, u općini zasad ne postoji niti jedan aktivan projekt koji bi mogao barem malo zaokrenuti demografsku krivulju te potaknuti popravljavanje indeksa stanovništva.

4.27 Općina Stubičke Toplice

Općina Stubičke Toplice jedna je od rijetkih koja bilježi porast broja stanovnika u posljednjih 20 godina unatoč brojnim nedaćama koje su zadesile taj kraj (napuštanje „Stubaki“ toplica te njihovo propadanje što je automatski rezultiralo gubitkom brojnih radnih mjesta). Uzrok povećanja stanovništva zasigurno leži u vrlo povoljnom geografskom položaju jer na samo 10 ili 25 minuta vožnje leže gradovi Zabok i Zagreb koji pružaju mogućnost dnevnog imigriranja stanovništva općine. Općina svoju strategiju razvoja temelji na turizmu obzirom da leži na mnogim izvorima termalne vode, te je trenutno u procesu realizacije revitalizacija Stubaki toplica, nekoć najpoznatijih toplica u županiji a i šire.

4.28 Općina Sveti Križ Začretje

Općina Sveti Križ Začretje svoj plan demografskog oporavka započinje postepenom realizacijom brojnih projekata, a jedan od najznačajnijih je otvorenje kompleksa „Outlet Sveti Križ Začretje“ koji je zasigurno zadržao brojne obitelji na području općine osiguravši im na taj način stabilan financijski unos. Dakako, općina ne želi i ne smije stati na tom koraku već se planiraju brojni projekti, a neki od najvažnijih su integracija djece sa posebnim potrebama u redovni program školskog odgoja i obrazovanja, zatim jednokratna pomoć od 5000 kn za svako novorođeno dijete, stipendiranje i poticanje malog i srednjeg poduzetništva, te razvoj kvalitetnije komunalne infrastrukture, a sve sa ciljem ostvarivanja što boljih uvjeta za život.

4.29 Općina Tuhelj

U općini Tuhelj smatraju kako je mlade potrebno poticati da izražavaju svoje političke stavove kroz organizaciju informativnih aktivnosti te kroz češće susrete s donositeljima odluka. U prevladavanju prepreke između donositelja odluka i mladih smatraju učinkovitim organiziranje anketa, jačanje kapaciteta Savjeta mladih u smislu poveznice između navedenih sudionika i povećanje komunikacije putem društvenih mreža. Također smatraju kako su im

potrebne dodatne informacije i edukacije o pisanjima projekata i natjecajima na nacionalnoj i europskoj razini. Uz to, mladima nedostaje mnogo aktivnih članova i u općini smatraju da je potrebno povoditi aktivnosti koje imaju za cilj ublažavanje problema diskriminacije prema političkoj pripadnosti. Kao jedan od najvažnijih problema ističu da obrazovni sustav nije usklađen s tržištem rada i da je potrebno razvijati vještine koje pomažu mladima pri zapošljavanju, informirati mlade o najtraženijim poslovima. Potrebno je poticati otvaranje tvrtki i poduzimati druge aktivnosti poticajne za razvoj poduzetništva jer na području općine nema dovoljno radnih mjesta.

4.30 Općina Veliko Trgovišće

Općina Veliko Trgovišće rodno je mjesto prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana, no to zasigurno ne može biti olakotna okolnost u stvaranju pozitivne demografske slike. Na području općine provedeni su brojni projekti poput asfaltiranja cesta, unaprijeđenja infrastrukture, izgradnje nogostupa, obnove javne rasvjete, a možda najveći projekt koji za cilj ima stvaranje pozitivnog demografskog trenda je izgradnja moderne pruge Zabok-Zaprešić, a koja prolazi kroz Veliko Trgovišće i time donosi brojne prilike spajajući općinu sa ta dva obližnja grada, bitno skraćujući vrijeme putovanja. Dakako, tu su i standardni projekti poput izgradnje školske dvorane, sufinanciranje logopeda za najmlađe, te proširenja dječjeg vrtića iz razloga što 42 djece još uvijek čeka na svoje mjesto, a to samo pokazuje kako postoji nada za skorim demografskim oporavkom u ovome kraju.

4.31 Općina Zagorska sela

U općini Zagorska sela, sva pažnja usmjerena je ka brizi za mlade obitelji, odnosno brizi za one najmlađe. To dokazuje i stav općine kako bez mladih nema ni budućnosti. Sukladno tome općina je odlučila povećati naknade za novorođenu djecu pa tako one sada iznose 1500 kn za prvo dijete, 2000 kn za drugo dijete, te 2500 kn za treće i svako iduće dijete. Obzirom da na prostoru općine, zbog premalog broja stanovnika, ne postoji dječji vrtić, već djeca iz općine pohađaju onaj u Kumrovcu, u suradnji sa općinom Kumrovec

sufinancirana je adaptacija spomenutog vrtića kako bi sva djeca mogla bezbrižno provoditi djetinjstvo, te kako bi bilo mjesta za sve. Dodatna mjera koja je poduzeta u svrhu poboljšanja demografske slike je odluka o stipendiranju svakog studenta sa 400 kn mjesečno, a osnovano je i društvo „Naša djeca“ koje kroz svoje aktivnosti potiče strukturirano provođenje slobodnog vremena onih najmlađih. U budućnosti je planirana i mjera financijske pomoći za obitelji koje ulaze u gradnju, rekonstrukciju ili kupnju svoje prve nekretnine, gdje bi se općina uključila s određenim sredstvima kao mjerom za pomoć mještanima koji će ostati živjeti na području općine.

4.32 Općina Zlatar Bistrica

Demografski pokazatelji za područje općine Zlatar Bistrica u većoj mjeri su povoljni, a posebno u naseljima u blizini općinskog centra odnosno u naseljima uz glavnu državnu prometnicu, dok se negativna demografska kretanja javljaju u naseljima koja su udaljenija od glavnijih prometnih pravaca i koja se nalaze u brdskom području. U općini smatraju kako je za naselje Zlatar Bistrica kao centar općine i naselje s gradskim obilježjima potrebno osigurati uvjete za reurbanizaciju, revitalizaciju i infrastrukturnu rekonstrukciju u cilju poboljšanja uvjeta života i rada te osposobljavanje naselja za ulogu lokalnog središta. Seoska naselja koja gravitiraju općinskom centru i nalaze se u njegovoj neposrednoj blizini postaju urbanizirana pod utjecajem centra i potrebno ih je dalje planski usmjeravati i poticati kako bi postali podcentri. Potrebno je voditi aktivnu plansku politiku uređenja seoskih naselja s povećanjem stambenog, komunalnog i ostalog standarda uz brigu o tradicijskom graditeljstvu, poticati razvoj seoskog i drugih oblika turizma uz brigu o nosivom kapacitetu ruralnog prostora. Potrebno je racionalno planirati prostorne obuhvate građevinskih područja svih tipova i veličina naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima.

5. Utjecaj susjednih županija na provedbu strategije razvoja

Krapinsko-zagorska županija graniči sa ukupno 3 županije unutar Republike Hrvatske i jednom susjednom državom. Na jugu to su Grad Zagreb i Zagrebačka županija, Na sjeveroistoku to je Varaždinska županija, dok na zapadu graniči sa susjednom Republikom Slovenijom. Takav povoljan geostrateški položaj trebao bi omogućiti županiji veoma brzo razvijanje, a samim time i brz prirast stanovništva, no to nažalost nije slučaj, zašto? Kao najvjerojatniji uzrok slabog razvoja Krapinsko-zagorske županije unatoč njenom povoljnom položaju ističe se centralizacija države, odnosno usmjeravanje gotovo svih sredstava u Grad Zagreb i njegovu okolicu, a tu se ponajprije misli na Zagrebačku županiju. Kada bismo kroz povijest pratili razvoj sadašnjih županija u ovakvim granicama kakve su danas, uočili bismo da je Krapinsko-zagorska županija uvijek bila zaobilažena kada je na redu bilo pitanje o ulaganju u razvoj kraja. Sjetimo se kako je upravo Varaždinska županija koja se nalazi sjeveroistočno nekoć bila centar svih zbivanja na području kontinentalne Hrvatske (tada Austro-Ugarske) sve do katastrofalnog požara koji je prisilio vlasti da titulu glavnog grada prepuste prvoj županiji južno od Krapinsko-zagorske, odnosno Gradu Zagrebu. Dakle, možemo reći kako susjedne županije imaju koliko nepovoljan, toliko i povoljan utjecaj na nju, jer uz svaki segment po kojemu su Varaždinska i Zagrebačka županija, te Grad Zagreb bolji i kvalitetniji od Krapinsko-zagorske županije (prilike za zapošljavanje, priljev većih novčanih sredstava u županije, a samim time i veći razvoj iste, te povoljnija demografska slike), ne smijemo zanemariti činjenicu da je udaljenost do spomenutih županija veoma mala, te da je kombinacija življenja u jednoj, i stvaranja poslovnih prilika i svega ostaloga u drugoj veoma realna.

6. Investicije za poticanje prirodnog prirasta stanovništva

Kao što smo mogli vidjeti u prethodnim poglavljima koja su obuhvatila svaki grad i općinu pojedinačno, poduzimaju se brojne investicije i subvencije od strane vlasti i stranih ulagača, kako bi Krapinsko-zagorsku županiju učinili što konkurentnijom u njenom okruženju. Primarne investicije obuhvaćaju brigu za najmlađe stanovništvo, te potiču mlade

da ostanu i izgrade svoj život u općinama na području županije. Zatim slijede sve one investicije popratnog sadržaja jer opće je poznato kako nije dovoljno samo dati jednokratnu novčanu pomoć nekome i onda očekivati zadovoljstvo i pozitivan demografski trend. Sukladno tome, posljednjih godina, pa i desetljeća se, sa tendencijom ubrzavanja, provode brojni projekti izgradnje sve potrebne popratne infrastrukture kako bi život na području općine postao što kvalitetniji. Konkretno, provodi se urbanizacija manjih mjesta na način da se obnavljaju ceste i stvaraju brži i prometniji pravci koji će, povezujući ih sa većim sredinama, oživjeti ta mjesta i učiniti ih „lakšima“ za život. Također, potiču se brojne manifestacije i osnivanje raznih udruga kojima je primarni cilj osvještavanje mladih kako je potrebno njegovati tradicijske vrijednosti vezane uz kraj, a opet tražiti ono najbolje za sebe, nadajući se kako će na taj način mladi spoznati vrijednost svojega kraja i shvatiti da sve što mogu negdje drugdje, mogu i kod „sebe doma“ ukoliko ulože jednaki trud. Najvažnija grana koja može privući brojne investicije zasigurno je turizam. Područje Krapinsko-zagorske županije skriveni je dragulj kontinentalnog dijela Hrvatske, koji polagano ali sigurno biva otkriven, no još je daleko od ostvarenja svog punog potencijala, ali uz pravilan pristup i provedbu razvojne strategije moguće je privući investicije u takvom broju da bi se kroz nekoliko desetljeća Krapinsko-zagorska županija mogla preimenovati „malu Švicarsku“.

7. Realna demografska slika Krapinsko-zagorske županije

Ukoliko se nastave procesi smanjenja broja stanovnika, starenja stanovnika i depopulacije, ali i iseljavanja, na prostorima županije će u skorijoj budućnosti ostati isključivo staro stanovništvo te će doći do pada svih sustava u državi što će rezultirati nemogućnošću življenja na tom prostoru. Sve priče o povećanju kvalitete života za stanovništvo ovih prostora past će u vodu jer neće biti radne snage, a ni mladih, koji bi radili na poboljšanju standarda. Iz tog je razloga potrebno mijenjati sustav čijom bi se promjenom trebalo olakšati život novorođene djece, ali i njihovim roditeljima. Potrebno je napraviti preinake u zdravstvu, školsku, sustavu rada, mirovinskom sustavu, olakšati rješavanje stambenih pitanja mladih parova i parova s djecom. Mnogi demografi napominju kako je bitno poznavanje prošlih kretanja stanovništva, a u slučaju Krapinsko-zagorske županije, prošlost nam govori kako područje gubi stanovništvo i iseljavanjem i smanjenjem nataliteta. Iako se sada mnogo piše o temi demografije i mogućnosti revitalizacije, u praksi se malo toga primjenjuje. Trenutno se

uvodi povećanje porodiljne naknade, ali smiješno je očekivati kako će se mladi odlučiti na povećanje obitelji samo zato jer je trenutna vlada donijela dodatne porodiljne naknade, iako iz prošlosti znamo da su one bilo samo privremene, do novih izbora (Bašak, Pušec, 2018). Ono što nedostaje Krapinsko-zagorskoj županiji, ali i cijeloj Hrvatskoj je strategija revitalizacije koja bi bila temelj svih zakona u državi. Tradicionalna regija Hrvatskog zagorja mogla bi ostati prazna ukoliko se nešto ne promijeni. Konstantno se smanjuje udio fertilnog stanovništva, pa se narednih godina ne može očekivati porast nataliteta. Dakle, porast broja stanovnika prirodnim kretanjem isključen je kao mjera revitalizacije. Do povećanja broja stanovnika može doći isključivo useljavanjem. Kada bi se svo iseljeno stanovništvo vratilo u Hrvatsku, tek tada bi se mogao očekivati porast broja stanovnika. A da se to dogodi, trebali bi im se ponuditi isti uvjeti kakve imaju u svojim novim državama.

8. Zaključak

Zaključno, možemo reći kako na području Krapinsko- zagorske županije nedostaje kvalitetna provedba plana revitalizacije, odnosno nedostaju kvalitetni ljudi koji bi svojim postupcima i vođenjem potaknuli demografsku obnovu cijelog kraja. Dakako, neodgovorno je tvrditi kako bi jedna ili nekoliko osoba mogle promijeniti negativan trend koji ne prestaje već više od sedam desetljeća, ali s druge strane pokretanje sustava koji bi dugoročno omogućio repopulaciju i povratak iseljenog stanovništva (jer zaključili smo kako je to jedini način kojim bi se mogao ostvariti prirodni prirast na području županije) mora doći kao posljedica odluke jedne ili nekolicine osoba koje su detaljno osmislile plan za revitalizaciju, ne samo županije, već cijele države.

Literatura:

Akrap, A. 2003. *Promjene u strukturama fertilnog kontingenta u Hrvatskoj 1971.- 2001.* Zbornik EFZG, Zagreb.

Friganović, M. 1990. *Demogeografija: stanovništvo svijeta.* Školska knjiga, Zagreb.

Nejašmić, I., Toskić, A. 2000. *Razmještaj stanovništva u Republici Hrvatskoj- dio općih demografskih i društveno-gospodarskih procesa.* Geoadria, Zadar.

Nejašmić, I. 2005. *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima.* Školska knjiga, Zagreb.

Nejašmić, I., Toskić, A. 2013. *Starenje stanovništva u Hrvatskoj-sadašnje stanje i perspektive.* Hrvatski geografski glasnik, Zagreb.

Šperanda, Ž., Rakošec, Ž., Radan, M. 2018. *Demografski slom Hrvatske i Europe.* Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti, Zagreb.

Wertheimer-Baletić, A. 2005. *Demografija Hrvatske- aktualni demografski procesi.* Diacovensia XIII, 95-123.